

**การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ
DEVELOPMENT OF MOOCs LEARNING MODEL TO PROMOTE CAREER BASED ON
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY FOR AGING**

กัลยาณี เจริญช่าง นุชมี และเยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล*
Kalyanee Charoenchang Nuchmee and Yaowaluk Pipatjumroenkul*
E-mail: kalyanee_n@rmutt.ac.th and yaowaluk_p@rmutt.ac.th

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110
Department of Education Technology and Communication, Faculty of Technical Education,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani 12110 Thailand

*Corresponding author E-mail: yaowaluk_p@rmutt.ac.th

(Received: July 22, 2021; Revised: November 9, 2021; Accepted: November 27, 2021)

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop Massive Open Online Course learning models to promote careers based on the sufficiency economy philosophy for aging, 2) to evaluate Massive Open Online Course learning models to promote careers based on the sufficiency economy philosophy for aging, and 3) to study the satisfaction of the aging learning from Massive Open Online Course learning models to promote careers based on the sufficiency economy philosophy for aging. The researchers researched as follows: Step 1) create a learning model starting with a study of related documents and research, creating a structured interview, and interviewing 18 experts to synthesize the learning model. Step 2) evaluate the suitability of the learning model with the sample at this step for seven experts and an evaluation form on the propriety of the learning model. Step 3) study the satisfaction of the aging who learn according to the learning model. By creating MOOCs according to the developed learning model, it was used for an experimentation with the experimental group which were 250 aging people in Bangkok by voluntary selection on study the satisfaction of the aging. Data analysis in this research was used content analysis, mean, and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) Massive Open Online Course learning models were to promote careers based on the sufficiency economy philosophy for aging consisted of five components. 2) The evaluation of Massive Open Online Course learning models to promote careers based on the sufficiency economy philosophy for aging was at a good level, and 3) overall, the satisfaction of the aging learning from Massive Open Online Course learning models to promote careers based on the sufficiency economy philosophy foraging was the highest level.

Keywords: Massive open online course; Occupation; Sufficiency economy philosophy; Aging

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ 2) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) สร้างรูปแบบการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากนั้นนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบ โดยสร้างสื่อการเรียนรู้แบบเปิดตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน โดยการคัดเลือกแบบสุ่มเจาะ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 2) ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบเปิด; การประกอบอาชีพ; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; ผู้สูงอายุ

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ประมาณปี 2543-2544 คือ มีประชากรอายุ 60 ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด นอกจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีอีกตัวบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยแล้ว นั่นคือ “ดัชนีการสูงวัย” (Aging index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ปัจจุบันประชากรโลกได้เปลี่ยนผ่านสู่ประชากรสูงวัย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสมาชิกในยุโรป อเมริกาเหนือ ได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้ว ในขณะที่บางประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ได้เข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดแล้วเช่นกัน ส่วนประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ [1] ปัจจุบันประเทศไทยกำลังดำเนินนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งเป็นกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจชุดใหม่ให้ประเทศไทยมีโอกาสกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง ลดการพึ่งพาต่างชาติ ลดความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศมากยิ่งขึ้น แต่ก็ต้องพบกับอุปสรรคเนื่องจากวัยแรงงานที่เคยเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอดีตกำลังเริ่มเข้าสู่วัยชรา ปัจจัยนี้จะเป็นแรงดันที่สำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวเพราะกำลังแรงงานที่ลดลงจะส่งผลกระทบในระดับเศรษฐกิจมหภาคได้ หากไม่สามารถยกระดับผลิตภาพและประสิทธิภาพของแรงงานที่มีอยู่ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสังคมผู้สูงวัยกับระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคภาคครัวเรือนยังขึ้นอยู่กับรายได้ของบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นในสังคมที่ผู้สูงอายุมีจำนวนมากมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพและมีฐานะยากจน ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย การบริโภคของประเทศในอนาคตก็จะมีโอกาสที่จะชะลอตัวลงได้เช่นกัน

ประเทศที่มีภาวะสังคมชราภาพมีความเสี่ยงที่จะประสบกับภาวะการออมและการลงทุนในประเทศที่ลดต่ำลง เนื่องจากกลุ่มประชากรที่เกษียณหรือเลิกทำงานแล้วจะใช้จ่ายจากการออมสะสม ทำให้ระดับการออมภาคครัวเรือนและการลงทุนของประเทศได้รับผลกระทบ [2] ท่ามกลางยุทธศาสตร์ของชาติที่มุ่งเน้นไปสู่ประเทศที่หลุดพ้นจากการมีรายได้ปานกลาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy philosophy) จึงเป็นทางเลือกใหม่ที่มีความสำคัญแก่กับการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเสื่อมสลายทางด้านสภาพแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักการที่สำคัญคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีควบคู่กับเงื่อนไขของการมีคุณธรรมและความรู้ [3] ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นแนวทางในการดำรงและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว

ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นปรัชญาที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

แนวความคิดของผู้สูงอายุในฐานะพลังของสังคม มุ่งใช้ประโยชน์จากศักยภาพของผู้สูงอายุตามความพร้อมทั้งจากการทำงาน ทำกิจกรรม และมีส่วนร่วมในสังคมจะช่วยเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุและมีสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน การช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพิงบุตรหลานและภาครัฐ เป็นการช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ตลอดจนเป็นการเพิ่มกำลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้นั้น จำเป็นจะต้องให้ความรู้และทักษะอาชีพแก่ผู้สูงอายุในลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งหมายถึงการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ [4]

MOOCs หรือ Massive Open Online Course เป็นนวัตกรรมใหม่ของวงการการศึกษาโลกโดยการนำเทคโนโลยีและวิธีการเรียนการสอนสมัยใหม่มาผสมผสานทำให้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ผ่านช่องทางออนไลน์ ทั้งนี้กระแสของ MOOCs พุ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในปี ค.ศ. 2012 เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกจำนวนมากใช้นวัตกรรมนี้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าระบบการศึกษาของ MOOCs แตกต่างจากการศึกษาทางไกลแบบเก่ากล่าวคือ MOOCs เน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อินเทอร์เน็ตและระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน [5] โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตผนวกกับการนำแนวทางการเรียนรู้ร่วมกันมาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษา ลดข้อจำกัดในด้านสถานที่ เวลา และจำนวนผู้เรียนที่สถานศึกษาจะรับได้ จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบเปิด เป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่เน้นในเรื่องของปฏิสัมพันธ์การเรียนการสอนในกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่โดยสื่อออนไลน์จะเน้นทั้งบทเรียนและแหล่งทรัพยากรแบบเปิด ในส่วนของกิจกรรมและการประเมินผลจะเน้นในเรื่องของความท้าทายให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้ การเรียนเพื่อรอบรู้ การกำกับควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ทั้งในส่วนของกิจกรรมและการประเมินตามสภาพจริงในบริบทการเรียนรู้ร่วมกัน [6] รูปแบบการสอนแบบ MOOCs เป็นรูปแบบการสอนสมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนการสอน เน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น และเหมาะสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนทุกช่วงวัยรวมทั้งผู้สูงอายุด้วย

จากปัญหาการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยและแนวคิดในการมองผู้สูงอายุในฐานะพลังของสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยการเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ ที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเองผ่านระบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีความรู้ มีทักษะ มีอาชีพ สามารถหารายได้เลี้ยงดูตนเองได้ พอเพียง พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

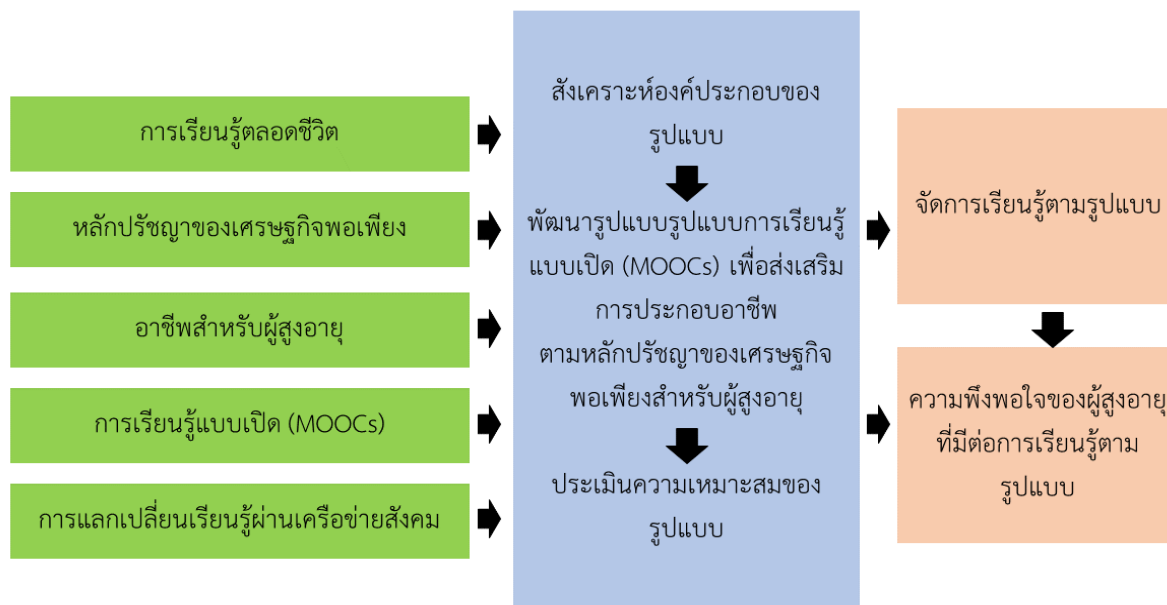
2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

2.2 เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบ ร่างรูปแบบ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development research) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษา จำนวน 9 คน และทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 9 คน รวม 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้ตลอดชีวิต อาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้สื่อเครือข่ายสังคม มาวิเคราะห์แนวคิดที่สำคัญที่เกี่ยวกับกระบวนการในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs)

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Object Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษาจำนวน 9 คน และทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 9 คน

3.4 สรุปและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ได้องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้คือ 1) การปฐมนิเทศและการแนะนำอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 2) ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) 3) การฝึกฝนจนเกิดทักษะอาชีพ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกัน และ 5) การดำรงตนและมีรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 ร่างรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุตามองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์และปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษาและทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า เครื่องมือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$) แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแบบประเมินที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป และได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เตรียมการประชุมเพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน

3.2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยเทียบค่าเฉลี่ยจากเกณฑ์ระดับคุณภาพ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึงเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึงเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึงเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึงเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึงเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน โดยการคัดเลือกแบบสุ่มเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สื่อการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การปลูกพืชไร้ดิน : อาชีพเกษตรกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 3) การทำน้ำมันสกัดโอสถ : อาชีพการทำผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ 4) การทำกระเป๋าน้ำลายสาน : อาชีพหัตถกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 5) การขายของออนไลน์ : อาชีพค้าขายสำหรับผู้สูงอายุ และแบบวัดความพึงพอใจของผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า เครื่องมือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สร้างสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 5 ตอน รวม 25 ตอน ความยาวตอนละ 3-5 นาที โดยประยุกต์ใช้ ADDIE model ในขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.1.1 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Analysis) วิเคราะห์เนื้อหาที่เหมาะสมในการออกแบบสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.1.2 ออกแบบและวางแผนการสร้างสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (Design) โดยการเขียนบทดำเนินเรื่องหรือสตอรี่บอร์ด (Storyboard) โดยออกแบบส่วนที่เป็นเนื้อหาและบทบรรยายเสียง

3.1.3 ดำเนินการสร้างสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (Development) ตามบทดำเนินเรื่องหรือสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ที่ออกแบบไว้ในรูปแบบของคลิปวิดีโอ และนำเข้าสู่ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้แบบเปิดของมหาวิทยาลัย (RMUTT MOOCs)

3.1.4 นำสื่อการเรียนรู้แบบเปิดที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Implementation) โดยการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านสื่อ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.5 ประเมินผล (Evaluation) ผลการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้แบบเปิดมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.65 ซึ่งอยู่ในระดับ ดีมาก และผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สื่อการเรียนรู้แบบเปิดมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.1.6 สร้างแบบวัดความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยแบ่งระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ

3.1.7 นำแบบวัดความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรายการประเมิน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Object Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกรายการประเมินที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.66-1.00 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบวัดความพึงพอใจตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยเทียบค่าเฉลี่ยจากเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง พึงพอใจในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง พึงพอใจในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง พึงพอใจในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พึงพอใจในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาการเรียนรู้อย่างแบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

รูปที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้อย่างแบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

รูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ (Orientation) การปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ เป็นขั้นตอนแรกก่อนการจัดการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งจะเกิดภายในบริบทของความพร้อมเป็นหลัก ในการเตรียมความพร้อมนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ความพร้อมด้านผู้เรียน การเตรียมความพร้อมด้านผู้เรียนซึ่งเป็นผู้สูงอายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุจะต้องมีความพร้อมในหลายด้าน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการกระทำและการฝึกทักษะอาชีพของผู้เรียน (Learning by doing) ผู้เรียนต้องมีความพร้อมเรื่องการบริหารเวลา การกำกับตนเอง และความมีวินัยในการฝึกฝนประสบการณ์ผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิด

1.2 ความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่ต้องจัดการเรียนรู้แบบเปิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทรัพยากรด้านอุปกรณ์และระบบเครือข่าย การเรียนรู้แบบเปิดสามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือได้อย่างหลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล คอมพิวเตอร์พกพา และโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้จะต้องสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบเครือข่ายได้ และสามารถเข้าสู่ระบบบริหารจัดการ MOOCs และเครือข่ายสังคม (Social media) ได้

1.3 ความพร้อมด้านทักษะอาชีพ ในการจัดการเรียนรู้แบบเปิดที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ และต่อยอดไปสู่การสร้างอาชีพได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการปูพื้นฐานทักษะเบื้องต้น (Hands on) ในแต่ละอาชีพให้ผู้เรียนก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิด

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้ (Learning) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อ MOOCs นั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านสื่อจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากตามลำดับ โดยเนื้อหาจะถูกนำเสนอผ่านสื่อในรูปแบบของคลิปวิดีโอที่น่าสนใจที่นำเสนอการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาและสังเกตขั้นตอนการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ ที่สาธิตให้ดูในสื่อ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลาที่สะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

องค์ประกอบที่ 3 ฝึกทักษะอาชีพ (Practice) เมื่อผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้แบบเปิดจนเข้าใจรายละเอียดและรู้ขั้นตอนในการฝึกอาชีพในระดับหนึ่งแล้ว ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามเนื้อหาและขั้นตอนที่สอนอยู่ในสื่อการเรียนรู้แบบเปิดนั้น ซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเกิดความชำนาญ และหากไม่มั่นใจก็สามารถกลับไปศึกษาผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิดซ้ำได้ทุกเมื่อ

องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share in social media) ในการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิดสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรจะจัดสรรพื้นที่ของเครือข่ายสังคมหรือ Social media เตรียมไว้รองรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามประเด็นที่ไม่เข้าใจ หรือนำเสนอภาพความสำเร็จจากการฝึกฝนซ้ำแล้วซ้ำเล่าของผู้เรียน และเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนคนอื่นได้เห็นตัวอย่างในความสำเร็จ เกิดเป็นเครือข่ายของผู้ที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกันและส่งเสริมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างอาชีพพอเพียง (Sufficiency economy career) หลังจากให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และผลิตภัณท์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างอาชีพสำหรับผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	การปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ (Orientation)	4.57	0.73	มากที่สุด
2	การเรียนรู้ (Learning)	4.43	0.49	มาก
3	การฝึกทักษะอาชีพ (Practice)	4.57	0.73	มากที่สุด
4	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share in social media)	4.29	0.70	มาก
5	การสร้างอาชีพพอเพียง (Sufficiency economy career)	4.00	0.53	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ การปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ (Orientation) ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.73) การฝึกทักษะอาชีพ (Practice) ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.73) การเรียนรู้ (Learning) ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.49) และการสร้างอาชีพพอเพียง (Sufficiency economy career) ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.53) ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุมีความเหมาะสมในระดับมาก แสดงว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยพัฒนานี้มีความเหมาะสม

5.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs)

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 ผู้สูงอายุมีความเข้าใจเนื้อหาสาระจากสื่อการเรียนรู้แบบเปิด	4.51	0.51	มากที่สุด
1.2 ผู้สูงอายุสามารถดูและทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง	4.48	0.56	มาก
1.3 ภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนรู้แบบเปิดมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	4.49	0.55	มาก
1.4 คำถามที่พิธีกรใช้ในการถามและคำตอบของวิทยากรผู้ให้ความรู้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.53	0.55	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.50	0.54	มากที่สุด
2. ด้านเทคนิคการผลิตสื่อ			
2.1 ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอเนื้อหาในสื่อการเรียนรู้แบบเปิด	4.52	0.60	มากที่สุด
2.2 ภาพและวิดิทัศน์ในบทเรียนสอดคล้องกับเนื้อหาในสื่อการเรียนรู้แบบเปิด	4.53	0.59	มากที่สุด
2.3 เสียงบรรยายสอดคล้องกับสื่อวิดิทัศน์	4.51	0.59	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.52	0.59	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 สื่อการเรียนรู้แบบเปิดมีความน่าสนใจ และชวนติดตาม	4.52	0.53	มากที่สุด
3.2 การใช้งานของสื่อการเรียนรู้แบบเปิด ง่าย และสะดวก	4.50	0.57	มากที่สุด
3.3 หลังจากศึกษาจบบทเรียนแล้วผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น	4.52	0.53	มากที่สุด
3.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมทำให้การเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น	4.53	0.54	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.52	0.54	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวม	4.51	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในด้านเทคนิคการผลิตสื่อและด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.59) และ ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.54) และด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาทำการอภิปรายผล ได้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งรูปแบบการเรียนการสอน จากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสืบค้นฐานข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งจากนักวิชาการด้านการศึกษานักวิชาการทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ

การเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการสอนเกี่ยวกับอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับที่ Malithong [8] กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำไปใช้ ต้องมองในมิติต่าง ๆ 5 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความจำเป็นหรือปัญหาและอุปสรรคการกำหนดว่าจะเรียนรู้อย่างไร ระเบียบกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การสร้างและผลิตเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบที่เลือกไว้ การนำสิ่งที่ออกแบบไปใช้ในการจัดกิจกรรมและการพิจารณาความเหมาะสมของการเรียนรู้ ประเมินทุกอย่างที่ผ่านมาปรับปรุงเพื่อนำไปปฏิบัติต่อ โดยรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ การปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ (Orientation) การเรียนรู้ (Learning) การฝึกทักษะอาชีพ (Practice) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share in social media) และ การสร้างอาชีพพอเพียง (Sufficiency economy career) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าและการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การปฐมนิเทศเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเปิดสำหรับผู้สูงอายุ ควรที่จะได้มีการเรียนรู้ร่วมกันแบบเผชิญหน้า เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีไม่เท่าเทียมกัน บางคนไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้นการแนะนำวิธีการและเครื่องมือในการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุยังไม่มีมีความคุ้นชินกับการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ditsiri [9] ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมจากการประเมินคือ 4.37 แสดงว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุมีคุณภาพในระดับดี เมื่อพิจารณาจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิจะเห็นว่า ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการปฐมนิเทศแนะนำอาชีพ (Orientation) มากที่สุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการแนะนำเป้าหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการฝึกทักษะอาชีพ (Practice) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน เนื่องจากการที่ผู้สูงอายุจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประกอบอาชีพได้นั้น จะต้องเกิดจากการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นทักษะ และเกิดความชำนาญในที่สุด นอกจากนี้หากสามารถประยุกต์ ดัดแปลงหรือต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ ก็จะเป็นแนวทางในการที่จะนำทักษะที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ได้จริง จากผลการประเมินรูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nukong [10] ซึ่งได้ทำการประเมินการออกแบบรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานรวมกับการสอนแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ มีการปูพื้นฐานจากเรื่องง่ายไปสู่ยาก อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการฝึกทักษะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและความมั่นใจก่อนที่จะเริ่มนำความรู้เหล่านั้นมาประกอบเป็นอาชีพ

การศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาความพึงพอใจกับการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นหมายความว่า การเรียนรู้แบบเปิดเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุที่มีความสนใจจะพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nunsang [12] ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOCs) ในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุ และจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุและจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (SD = 0.81) และ 4.02 (SD = 0.82) ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นและจะต้องมีการเตรียมความพร้อมใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมด้านผู้เรียน โดยผู้เรียนจะต้องมีความพร้อม เรื่องการบริหารเวลา การกำกับตนเอง และความมีวินัยในการฝึกฝนประสบการณ์ผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิด ความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทรัพยากรด้านอุปกรณ์และระบบเครือข่าย และความพร้อมด้านทักษะอาชีพ จำเป็นจะต้องมีการปูพื้นฐานทักษะเบื้องต้น (Hands on) ในแต่ละอาชีพให้ผู้เรียนก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิด 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อ MOOCs นั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านสื่อจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากตามลำดับ โดยเนื้อหาจะถูกนำเสนอผ่านสื่อในรูปแบบของคลิปวิดีโอที่น่าสนใจ การเรียนรู้อันหลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาและสังเกตขั้นตอนการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ ที่สาธิตให้ดูในสื่อ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วยตนเอง ทุกที่ทุกเวลาที่สะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน 3) ในการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อการเรียนรู้แบบเปิดสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรจะจัดสรรพื้นที่ของเครือข่ายสังคมหรือ Social media เตรียมไว้รองรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามประเด็นที่ไม่เข้าใจ หรือนำเสนอภาพความสำเร็จจากการฝึกฝนซ้ำแล้วซ้ำเล่าของผู้เรียน และเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนท่านอื่นได้เห็นตัวอย่างในความสำเร็จ เกิดเป็นเครือข่ายของผู้ที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกันและส่งเสริมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

7.1.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุควรมีการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุอย่างแพร่หลาย

7.1.2 ในการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุไปใช้ ควรตรวจสอบความพร้อมและความบกพร่องของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตล่วงหน้า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนใช้งาน ให้สามารถใช้งานได้ ไม่เกิดปัญหาระหว่างการใช้งาน และสามารถดำเนินการวิจัยไปด้วยความเรียบร้อย

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปมีดังนี้

7.2.1 ควรวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบเปิดสำหรับผู้สูงอายุกับวิธีการเรียนแบบปกติ

7.2.2 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนในลักษณะการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในกลุ่มอื่น ๆ

7.2.3 ควรวิจัยปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการใช้การเรียนรู้แบบเปิด (MOOCs) ในการพัฒนาการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Kulwong, M. (2016). "Model of Self-Reliance according to the Philosophy of Sufficiency Economy of the Elderly in Phu Toei Subdistrict Municipality. Wichian Buri District Phetchabun Province." **Phranakhon Rajabhat Research Journal**. 11(1), 165-174. (in Thai)
- [2] Jai Tia, S. (2019). "Health Promotion of Aging Society in Thailand 4.0." **Journal of Health Science**. 28(2), 185-194. (in Thai)
- [3] Anantanathorn, A. (2017). "Philosophy of Sufficiency Economy in Thailand: Guidelines for the Development of Poor Countries." **Journal of politics, administration and law**. 9(Special edition), 297-323. (in Thai)
- [4] Ministry of Social Development and Human Security, Information and Communication Technology Center. (2014). **The elderly population in Thailand : present and future**. Bangkok: Information and Communication Technology Center. 3. (in Thai)

- [5] Tinnawas, N. & Thammetar, T. (2016). "The study of Massive Open Online Course Model for Thai higher education." **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 9(3), 1465. (in Thai)
- [6] Maneenil, S. & Thanamai, S. (2020). "Development of an open online teaching model based on the concept of collaborative learning for large groups of learners with different learning styles." **STOU Education Journal**. 13(1), 183-199. (in Thai)
- [7] Kachornsilp, B. (2000). **Educational Research Methods**. 5th edition. Bangkok: P.N. Printing. 54. (in Thai)
- [8] Malithong, K. (2005). **Educational Technology and Communication**. Bangkok: Aroon Printing. 93. (in Thai)
- [9] Ditsiri, T.(2021). "Development of a blended learning model with proactive learning methods : To strengthen the competencies in information and communication technology of teaching professional students." **NRRU Community Research Journal**. 15(2), 197-209 (in Thai)
- [10] Nukong, J. (2015). "Design of integrated training model with MOOC teaching to develop information, media and technology skills for graduate students." **Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok**. 6(1), 105-113. (in Thai)
- [11] Sufficiency Economy Steering Subcommittee. (2015). **The creation of a movement to drive the sufficiency economy**. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. 3. (in Thai)
- [12] Nunsang, K. (2019). "Development of an open online teaching and learning management for the public (MOOC) in the Psychology of Developmental Aging." **Digital Learning, Communication and Multimedia**. 2019(8), 8. (in Thai)